

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลของการศึกษา

จากการศึกษา เรื่องแนวคิดเกี่ยวกับอะตอมของเศาะหาบะฮฺ: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างอะฮฺลุลสุนนะฮฺ และชีอะฮฺ ผู้วิจัยสามารถสรุปตามประเด็นดังนี้

1. นิยามของเศาะหาบะฮฺ

อะฮฺลุลสุนนะฮฺเห็นว่า เศาะหาบะฮฺ หมายถึง บรรพชนที่พบเห็นท่านนะบี(คืออับดุลลอฮฺอะลียะฮฺซัลลิม) มีความศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮฺ และท่านนะบี พร้อมปฏิบัติสิ่งที่ศาสนากำหนด หลีกเลียงสิ่งต่างๆ ที่ศาสนาได้ห้าม และพวกเขาเหล่านั้นเสียชีวิตในขณะที่พวกเขาเต็มเปี่ยมด้วยความศรัทธาต่อพระองค์และต่อท่านนะบีถึงวินาทีสุดท้ายของชีวิต

ส่วนชีอะฮฺเห็นว่าเศาะหาบะฮฺเป็นคำที่ทั่วไป ที่สามารถเชื่อมกับคำอื่นได้ เช่น เศาะหาบะฮฺของท่านนะบีมุซา(อะลียะฮฺสละม) เศาะหาบะฮฺของท่านนะบีมูฮัมมัด(คืออับดุลลอฮฺอะลียะฮฺซัลลิม) ซึ่งคำนี้มีไครค่าเฉพาะที่บ่งชี้ถึงเศาะหาบะฮฺของท่านเท่านั้น แต่มุสลิมกลุ่มอะฮฺลุลสุนนะฮฺได้ให้กำเนิดคำนี้ขึ้นเฉพาะเศาะหาบะฮฺนะบี(คืออับดุลลอฮฺอะลียะฮฺซัลลิม) เท่านั้น โดยทำให้เศาะหาบะฮฺไม่มีความประเสริฐดังที่พวกเราอ้าง

2. วิธีพิสูจน์เพื่อยืนยันการเป็นเศาะหาบะฮฺ มีหลายวิธีด้วยกัน คือ

1. ปรากฏในสายรายงานที่เป็นมุตะวาติฮฺ(การรายงานด้วยหมู่คนจำนวนมากโดยที่ไม่สามารถสันนิษฐานว่าคนเหล่านั้นรวมหัวกันกล่าวเท็จ) ตัวอย่างเช่นท่านอับูบักร ท่านอุมัยร ท่านอุซมาน และท่านอะลี เป็นต้น
2. ปรากฏจากการแพร่หลายและคำลือกัน
3. ปรากฏในรายงานของเศาะหาบะฮฺด้วยกัน หรือในรายงานของอะบีฮิน
4. และจากการอ้างของเศาะหาบะฮฺคนหนึ่งว่าเขาเป็นเศาะหาบะฮฺ

3. รุ่นต่างๆ ของเศาะหาบะฮฺ บรรดาเศาะหาบะฮฺมี 12 รุ่นด้วยกัน คือ

1. เศาะหาบะฮฺที่เข้ารับนับถือศาสนาอิสลามหลังจากที่ท่านรซูล(คือลลิลลอฮฺอะลัยฮิวะซัลลัม)ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรซูลในนครมักกะฮฺ เช่น ท่านหญิงเคาะดีเยะฮฺ ท่านอะบูบักรฺ และท่านอะลี เป็นต้น
2. เศาะหาบะฮฺที่ให้สัตยาบันต่อท่านรซูล(คือลลิลลอฮฺอะลัยฮิวะซัลลัม)ก่อนการประชุมชาวมักกะฮฺที่ดาวูดันวะฮฺในนครมักกะฮฺ เช่นท่านฮากีร อิบน์อะนะบีกัร ท่านซัลลิตัยฮฺ อามิร จากตระกูล ฮัลนะกีร เป็นต้น
3. เศาะหาบะฮฺที่อพยพจากเมืองมักกะฮฺไปยังเมืองหะบะชะฮฺ(เอธิโอเปีย) เช่น ท่านอามิร อิบน์อรอบีอะฮฺ ฮัลอินนิตัย
4. เศาะหาบะฮฺที่ให้สัตยาบันต่อท่านรซูล(คือลลิลลอฮฺอะลัยฮิวะซัลลัม)ครั้งแรก ณ อะกอบะฮฺ เช่น ท่านนุอาษ อิบน์ ฮัลหะริษ และท่านอุบะบาดะฮฺ อิบน์ อัจรอมิต เป็นต้น
5. เศาะหาบะฮฺที่ให้สัตยาบันต่อท่านรซูล(คือลลิลลอฮฺอะลัยฮิวะซัลลัม)ครั้งที่สอง ณ อะกอบะฮฺ เช่น ท่านนะซีบะฮฺ อิบน์กะอูบ และท่านหญิงฮัสมะ บุตรีของอัมรฺ
6. เศาะหาบะฮฺที่อพยพจากเมืองมักกะฮฺสู่เมืองมะดีนะฮฺ ในขณะที่ท่านรซูลอาศัยอยู่ที่กูบะฮฺ
7. เศาะหาบะฮฺที่เข้าร่วมกับท่านรซูลในสงครามบิตรี เช่น ท่านอุไมร อิบน์ ฮัลหะมาม ฮัลซุมลฺ ท่านอุไบดะฮฺ อิบน์ ฮัลหะริษ
8. เศาะหาบะฮฺที่อพยพระหว่างเหตุการณ์ช่วงสงครามบิตรีและเหตุการณ์หุคัยบียะฮฺ
9. เศาะหาบะฮฺผู้ให้สัตยาบันริศวานแก่ท่าน
10. เศาะหาบะฮฺที่อพยพระหว่างเหตุการณ์หุคัยบียะฮฺและเป็นแห่งการพิชิตเมืองมักกะฮฺ เช่น ท่านคอลิด อิบน์ ฮัลวะคีด และ ท่านอัมรฺ อิบน์ ฮัลอาศ เป็นต้น
11. ผู้ที่เข้ารับอิสลามในวันพิชิตเมืองมักกะฮฺ ประกอบด้วยชาวกุรอัยฮฺเช่นอะบูซุฟยาน เป็นต้น
12. และบรรดาเด็กๆที่ได้เห็นท่านรซูล(คือลลิลลอฮฺอะลัยฮิวะซัลลัม)ในวันพิชิตเมืองมักกะฮฺ และวันพิชิตญัตุ้บ์ครั้งสุดท้าย

4. จำนวนเศาะหาบะฮฺ จำนวนของเศาะหาบะฮฺมีไม่ใช่ออกว่าแสนหนึ่งหมื่นสี่พันคน เพราะในสงครามหะบุกมีเศาะหาบะฮฺต่างๆ ที่เข้าร่วมในวันสงครามครั้งนั้นจำนวนมากจนไม่สามารถที่จะนับ ได้

5. **เสาะหาบะฮุคนแรกที่มีนิ้วมืออิสลาม** คือ ท่านอะบูบักร์ เด็กคนแรกที่รับอิสลาม คือ ท่านอะลี หญิงคนแรกที่รับอิสลาม คือ ท่านหญิงเคาะดีย์ญะฮ์ คนให้คนแรกที่รับอิสลาม คือ ท่านซัยด์ และทาสคนแรกที่เข้ารับอิสลาม คือ ท่านบิลาล

6. **เสาะหาบะฮุคนสุดท้ายที่เสียชีวิต** คือ ท่านอะบู ฮัลฎุฟ ไท่ อามิร อิบน์ วาซีละฮ์ อัล ลีฎีย์เสียชีวิต ปี ฮ.ศ. 100

7. **ความประเสริฐของเสาะหาบะฮุ** มุสลิมรุ่นเสาะหาบะฮุเป็นมุสลิมที่มีความประเสริฐมากที่สุด อันเนื่องมาจากพวกเขาได้รับการอบรม สั่งสอนจากท่านรซูลเอง นอกจากนั้นอัลกุรอาน และอัลหะดีษได้พรรณนาถึงคุณงามความดีของพวกเขาอย่างมากมาย แสดงให้เห็นว่าพวกเขาเหล่านั้นมีความประเสริฐและมีความแตกต่างจากบุคคลโดยทั่วไป กล่าวคือ

1. พวกเขาเป็นบรรพชนที่พระองค์อัลลอฮ์มีความประสงค์คัดเลือกให้เป็นเสาะหาบะฮุ หรืออัครสาวกของท่านรซูล

2. พวกเขาได้พยายามถ่ายทอดศาสนาอิสลามแก่ชนรุ่นหลัง หลังจากการเสียชีวิตของท่านรซูล(คือลอัลลอฮ์อะลัยฮิวะซัลลิม)

3. การปฏิบัติด้วยจิตใจอันบริสุทธิ์ต่อพระองค์อัลลอฮ์ของพวกเขาในสออดคล้องกับหลักการอิสลาม

4. พวกเขามีการเสียสละทรัพย์สิน เนื้อเนื้อ และจิตวิญญาณเพื่อเผยแพร่ศาสนาของพระองค์ ทำให้ศาสนาของพระองค์นั้นแพร่หลายถึงมวลมนุษยชาติ

5. และที่สำคัญ คือ ท่านรซูล(คือลอัลลอฮ์อะลัยฮิวะซัลลิม)ระบุว่า การให้ความรัก และปฏิบัติตามแนวของพวกเขาคือเป็นสัญลักษณ์แห่งการศรัทธา(อีมาน) และการศูหมั่น ประณาม และสถาปนาแห่งพวกเขาเป็นสัญลักษณ์แห่งการทำลายความศรัทธา

ส่วนซ็อยฮุเห็นว่า ช่วงเวลาของเสาะหาบะฮุเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดซึ่งเต็มไปด้วยความซื่อสัตย์ที่สุด เนื่องจากมีกลุ่มที่เป็นมุรตัด (ออกจากศาสนาอิสลาม) มุนาฟิก (กลับกลอก) และฟาลิก (คนกระทำความชั่ว)

9. **ลำดับความประเสริฐของเสาะหาบะฮุ** ลำดับของเสาะหาบะฮุในความประเสริฐมีดังนี้

1. ท่านอะบูบักร์ อัคคิดีค
2. ท่านฮุมัยร อิบน์ค็อฎฏอบ
3. ท่านซุฆมาน อิบน์อ็อล์ฟาน

4. ท่านอะลี อิบนอะบีฏอลิบ

5. บรรดาเศาะหาบะฮ์ 6 ท่านที่ท่านรซูลได้ยืนยันว่าเข้าสวนสวรรค์ คือ ท่านอะบู อุไบดะฮ์ อิบนุ อัสฎุรรอฮ์ ท่านอุลลหะฮ์ อิบนุ อุไบคิลละฮ์ ท่านฮัลซุเบร อิบนุ ฮัลเอาวาม ท่านลอลอ อิบนุ อะบี วิกกอฮ์ ท่านละฮิด อิบนุ ซัยตุ่ ท่านฮับดุรรอฮฺมาน อิบนุ เฮาฟุ่

7. เศาะหาบะฮ์ที่เข้าร่วมทำสงครามบักรกับท่านรซูล

8. เศาะหาบะฮ์ที่ให้สัตยาบันต่อท่านรซูลได้ตั้งไม้มี่เรียกว่า บัยอะฮ์ อัล จิฎวาน

9. เศาะหาบะฮ์ที่เข้าร่วมทำสงครามอุบูคกับท่านรซูล

10. เศาะหาบะฮ์ทั่วไป ต่างมีความประเสริฐอันเนื่องพวกเขาได้เป็นสหายและอัครสาวกของท่านรซูล

ส่วนซึ่งจะเห็นว่าลำดับความประเสริฐของเศาะหาบะฮ์มีดังนี้

1. ท่านอะลี อิบนอะบีฏอลิบ
2. ท่านหญิงฟาติมะฮ์ บุตรีของท่านรซูล
3. ท่านอะฮ์มัด อิบนอะบีฏอลิบ
4. ท่านฮุสัยนุ อิบนุ ละลี อิบนอะบีฏอลิบ

10. นิยามของความอะดะละฮ์ ความอะดะละฮ์ หมายถึง การมีความพร้อม(มละละกะฮ์)ในคัวบุคคลที่สามารถรักษาตัวเองเพื่อปฏิบัติอยู่ในกรอบอัสดีกวะ(การยำเกรงต่อพระองค์อัลลอฮ์) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถที่จะบรรลุได้นอกจากการปฏิบัติตนในสิ่งที่ศาลานาบัญญัติให้ทำ และละเว้นจากสิ่งชั่วร้ายต่างๆที่ศาลานบัญญัติห้าม ตลอดจนหลักเลียงจากการกระทำที่ทำลายศักดิ์ศรี(มุหะฮ์)ของตนเอง และผู้นั้นไม่กระทำบาปเล็กเป็นเบื้องใจ และต้องเป็นมุสลิมที่บรรดาศาลานวะ ตลอดจนมีสติปัญญาที่ดี

11. ความอะดะละฮ์ของเศาะหาบะฮ์โดยทั่วไป เศาะหาบะฮ์ทุกท่านมีความซื่อตรง เที่ยงธรรมและสัตย์จริง ไม่มีลักษณะของนิฟาก(หน้าใจหลังหลอก) โทก ลามก มีศีลธรรมและนอกรีต และนักปราชญ์มุสลิมได้มีมติ(อิญาฮ์) ว่า เศาะหาบะฮ์ทุกท่านมีความอะดะละฮ์ คือ พวกเขาไม่ตั้งใจและเจตนาโกหกในการรายงานคำสอนและหะดีษต่างๆ จากท่านรซูล และพวกเขาหลีกเลี่ยงจากการปฏิบัติในสิ่งที่กระทบต่อเงื่อนไขของการมีอะดะละฮ์ เนื่องจากพวกเขาได้รับการอบรมโดยตรงจากท่านรซูล ถอปรักกับพระองค์อัลลอฮ์ได้รับรองและยืนยันความอะดะละฮ์ของพวกเขาในอัลกุรอาน ดังนั้นการที่พวกเขาถ่ายทอดโองการอัลกุรอาน รายงานหะดีษและคำสอน

ต่างๆ จากท่านนะบี(คือลัลลลอฮูอะลยฮะซัลลัม)เราสามารถรับรายงานจากพวกเขาโดยที่ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบ ค้นหาประวัติ หรือสถานะภาพของพวกเขาแต่อย่างใด

ส่วนชื่อจะเห็นว่าเศาะหาบะฮฺมีฝีมือศาละฮฺทุกคน เพราะพวกเขามีทั้งกาหิร มุนาฟิก และฟาลิก ส่วนเศาะหาบะฮฺที่มีมือศาละฮฺนั้นมี 3 ท่านเท่านั้น คือ อัลมิกดาต สัลมาน และอัมมาร

12. ความอะศาละฮฺของเศาะหาบะฮฺตามเงื่อนไขของนักวิชาการหะดีษ คือการเศาะหาบะฮฺมีความพร้อม(มะละกะฮฺ)ในตัวพวกเขา ตามเงื่อนไขทั้ง 5 ประการของอะศาละฮฺกล่าวคือ

1. เป็นมุสลิม
2. บรรลุศาสนภาวะ
3. มีสติปัญญาที่สมบูรณ์
4. ไม่เคยกระทำความผิดถาวรหนัก และไม่ทำผิดถาวรเบาเป็นเนืองนิจ
5. หลีกหนีจากการกระทำที่ทำลายศักดิ์ศรีและบุคลิกภาพที่ดีของตนเอง

บรรดาเศาะหาบะฮฺมีความเพียบพร้อมตามเงื่อนไขดังกล่าว ดังนั้นการรายงานหะดีษและหลักการศาสนาต่างๆของพวกเขาสามารถรับได้และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ส่วนชื่อจะเห็นว่าบรรดาเศาะหาบะฮฺโดยส่วนใหญ่ขาดเงื่อนไขของความอะศาละฮฺเนื่องจากพวกเขาได้ละเมิดคำสั่งของท่านรซูล โดยพวกเขาได้แต่งตั้งท่านอะบูบักร์เป็นเศาะลัฟะฮฺหลังจากท่านรซูลเสียชีวิต แทนที่จะแต่งตั้งท่านอะลี การกระทำดังกล่าวของบรรดาเศาะหาบะฮฺมีผลกระทบอย่างมากต่อความมีอะศาละฮฺของพวกเขา ดังนั้นรายงานต่างๆ จากพวกเขาไม่สามารถรับและไปปฏิบัติได้

13. ความแตกต่างระหว่างอะศาละฮฺกับอิศมะฮฺ (สภาพไร้บาป) เศาะหาบะฮฺเป็นอัครสาวกของท่านนะบี(คือลัลลลอฮูอะลยฮะซัลลัม) ซึ่งพวกเขาล้วนเป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบตามคุณสมบัติของผู้ที่มีอะศาละฮฺ และช่วงเวลาของพวกเขาเป็นช่วงเวลาที่ประเสริฐที่สุด เพราะพวกเขาได้รับการอบรม สั่งสอนและการขัดเกลาจากท่านรซูล จนพวกเขากลายเป็นบรรพชนที่ดีที่สุด กระนั้นก็ตามเศาะหาบะฮฺไม่ใช่เป็นคนที่สภาพไร้บาป(มะอูฮุม)จากกระทำความผิดต่างๆ และพวกเขาไม่มะอูฮุมในการรายงานหะดีษเช่นเดียวกัน ซึ่งพวกเขาบางคนอาจมีความผิดพลาดโดยไม่ได้ตั้งใจในการรายงานหะดีษจากท่านนะบี กระนั้นก็ตามพวกเขาก็มี

คุณสมบัตินั้นครบตามคุณสมบัติของผู้ที่มีอะดัลตัส เพราะเขามีโชมะอูซุม ดังนั้นการรายงานของพวกเขาสามารถรับได้ทุกโอกาส

ส่วนชื่อจะเห็นว่า เคาหะบะอูซุรายนานหะดีษนั้นต้องเป็นผู้ที่มีภาวะไร้บาป(มะอูซุม) และไม่มีกรรมผิดพลาดใดๆ ในการรายงานหะดีษ เนื่องจากสายรายงานที่พวกเขาจับได้นั้นต้องมาจากบรรดาเครือญาติ หรือจากบรรดาอิหม่ามของพวกเขาเท่านั้น ซึ่งพวกเขามีล้วนเป็นผู้ที่มะอูซุม โดยไม่เคยกระทำความผิดพลาดใดๆ ดังนั้นสายรายงานที่ผ่านเคาหะบะอูซุที่มีอะอูซุมเช่นนี้เท่านั้นที่สามารถรับได้

14. การแต่งตั้งอะบูบักร์เป็นเคาหะดีฟะฮ์ อะอูลิสสุนนะฮ์เห็นว่าตำแหน่งเคาหะดีฟะฮ์นั้นเป็นตำแหน่งที่ท่านรซูลให้ความอิสระแก่เคาหะบะฮ์ของท่านในการตัดสินใจและสามารถเลือกผู้ใดผู้หนึ่งให้ดำรงตำแหน่งนั้น ไม่มีหลักฐานอันชัดเจนที่บัญญัติว่าตำแหน่งเคาหะดีฟะฮ์นั้นต้องเป็นใคร ดังนั้นบรรดาเคาหะบะฮ์จึงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในตัวบุคคลที่จะดำรงตำแหน่ง แต่กระนั้นก็ตามมีหลายเหตุการณ์ที่ท่านรซูลได้แสดงออกมาบ่งบอกเป็นนัยถึงความเป็นผู้นำของอะบูบักร์ ดังนั้นการแต่งตั้งอะบูบักร์เป็นเคาหะดีฟะฮ์นั้น มิใช่ละเมิดคำสั่งของพระองค์อัลลอฮ์ และคำสั่งของท่านรซูล และมิใช่แย้งซึ่งอำนาจการเป็นผู้นำจากท่านอะลีแต่อย่างใด

ส่วนชื่อจะเห็นว่า การแต่งตั้งท่านอะบูบักร์นั้น เป็นการแต่งตั้งอย่างไม่ถูกต้องเนื่องจากตำแหน่งดังกล่าวได้บัญญัติแล้วในหลายๆ เหตุการณ์ เช่น เคาหะดีรคุม เป็นต้น การแต่งตั้งครั้งนั้นจึงไม่ถูกต้อง และท่านอะลีเป็นฝ่ายที่ถูกรังแกจากบรรดาเคาหะบะฮ์

15. การอิัจติฮาดของเคาหะบะฮ์ บางกรณีบรรดาเคาหะบะฮ์มีความเห็นที่แตกต่างกัน และบางครั้งทำให้เกิดสงครามระหว่างกัน ซึ่งเรื่องนี้ถือว่าเป็นการอิัจติฮาด(วินิจฉัยปัญหา) โดยอาศัยองค์ความรู้ และเหตุผลอย่างดีของพวกเขา หากวินิจฉัยของพวกเขาไม่ถูกต้องย่อมได้รับผลบุญสองเท่า แต่หากวินิจฉัยนั้นผิดพลาดพวกเขาย่อมได้รับผลบุญหนึ่งเท่าเท่านั้น และการกระทำดังกล่าวจะไม่บั่นทอนความประเสริฐ และความอะดัลตัสของพวกเขาแต่ประการใด เพราะพระองค์อัลลอฮ์และท่านรซูลได้ยืนยันความอะดัลตัสของพวกเขาไว้แล้ว

ส่วนชื่อจะเห็นว่าหลังจากการเสียชีวิตของท่านรซูล บรรดาเคาหะบะฮ์เริ่มมีความขัดแย้งอย่างรุนแรง สาเหตุของความขัดแย้งนั้นมาจากการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของท่านรซูล โดยพวกเขาไม่แต่งตั้งท่านอะลีเป็นเคาหะดีฟะฮ์ แล้วทำให้เกิดสงครามระหว่างกัน ชื่อจะเห็นว่าฝ่ายที่

สนับสนุนท่านอะลี เป็นฝ่ายที่ถูกต้อง ส่วนฝ่ายตรงข้ามนั้น เป็นฝ่ายกบฏที่ทรยศต่อผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากพระองค์อัลลอฮ์และรซูล ดังนั้นเศาะหาบะฮ์จึงเป็นพวกนอกศาสนา

16. เหตุการณ์วันพฤหัสบดีโศก เหตุการณ์สะบกีหะฮุ ณ บะนีซาอิดะฮ์ ทะคิม เหาฏ และโองการอัลกุรอานที่เกี่ยวกับมุนาฟิกีน เป็นประเด็นที่ชัดเจนมากในทัศนะของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์ เนื่องจากว่าบรรดาเศาะหาบะฮ์สมัยนั้นได้ข้อสรุปที่ถูกต้องและชัดเจน

ส่วนข้อจะเห็นว่าเหตุการณ์ต่างๆเหล่านี้ เป็นประเด็นที่คลุมเครือกันเนื่องจากว่าเหตุการณ์นี้ทำให้เศาะหาบะฮ์บางคนเป็นกาฟิร มุรตัด และมุนาฟิก และเป็นประเด็นที่ต้องศึกษาเพื่อหาข้อสรุปให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบะอะตอะฮ์ของเศาะหาบะฮ์ : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างอะฮ์ลุลสุนนะฮ์ และชีอะฮ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะพอสรุปได้ดังนี้

1. การมีทัศนคติที่ดีต่อบรรดาเศาะหาบะฮ์เป็นสิ่งสำคัญในศาสนาอิสลาม เนื่องจากเศาะหาบะฮ์เป็นบันไดสำคัญสู่ความเป็นเลิศและความรุ่งโรจน์ของอิสลามทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต มุสลิมที่เกิดหลังจากพวกเขามีความจำเป็นที่จะต้องให้เกียรติ ให้ความเคารพ และให้ความนับถือแก่พวกเขา และไม่ควรร่ำง้างซึ่งที่จะทำลายความดีความงามที่พวกเขาได้สะสมมาถึงตัวเรา ตลอดจนต้องขออภัย (ดูอา) ต่ออัลลอฮ์ เพื่อพระองค์ได้ทรงอภัยโทษแก่พวกเขา ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ได้เน้นคนสมัยหลังได้ขออภัยต่ออัลลอฮ์ให้คนสมัยก่อน มิให้สาปแช่งคนสมัยก่อน แต่ประการใด อัลลอฮ์ตรัสไว้ว่า

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا
بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ

ความว่า - และบรรดาผู้ที่มาหลังจากพวกเขา โดยพวกเขากล่าวว่ ข้าแต่พระเจ้าของเราทรงโปรดค้ำอภัยให้แก่เราและพี่น้องของเราผู้ซึ่งได้ศรัทธาก่อนหน้าเรา และขอพระองค์อภัยได้ให้มีการเคียดแค้นเกิดขึ้นในหัวใจของเราต่อบรรดาผู้ศรัทธา ข้าแต่พระเจ้าของเรา แท้จริงพระองค์ท่านเป็นผู้ทรงเอ็นดู ผู้ทรงเมตตาเสมอ * (อัลหัจร : 10)

นอกจากนั้น สิ่งที่เป็นน่ารังเกียจ คือ บรรดาผู้ที่อ้างตัวว่าเป็นมุสลิมจะส่งกักกลุ่มหรือฝ่ายใดก็ตาม ไม่สำนึกในตัวเองหรือว่า ความศรัทธาที่เขายึดมั่น ความรู้ที่เขาสามารถนำไปปฏิบัติ

ทางพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา ล้วนผ่านบรรดาเศาะหาบะฮ์ทั้งสิ้น หน้าที่ของชนรุ่นหลังจากพวกเขาอย่างน้อยๆ คือ แสดงความเคารพพระคุณในความพยายามของพวกเขาอย่างแน่วแน่มิในการถ่ายทอดหลักการต่างๆของศาสนาแก่ชนรุ่นหลังจนถึงเราในปัจจุบัน

2. การแสวงหาความจริงและความถูกต้องนั้น จำเป็นต้องอาศัยหลักฐานและเหตุผลที่แท้จริง อาศัยทัศนคติที่ดีต่อหลักคำสอนต่างๆ ของศาสนาอิสลาม โดยปราศจากสิ่งร้ายต่างๆที่แอบแฝงในจิตใจ ทั้งนี้เพื่อจะนำมาซึ่งความสงบสุขของมุสลิมทุกคนทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

3. ความแตกต่างและความขัดแย้งด้านแนวคิดทางศาสนา สามารถพิสูจน์ความจริงและความถูกต้องได้โดยกลับไปสู่แหล่งอ้างอิงและหลักฐานอันชัดแจ้งจากคัมภีร์อัลกุรอาน และอัลหะดีษของท่านรَسُولผ่านการศึกษาจากบรรดานักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านสาขา โดยเฉพาะนักวิชาการในยุคก่อนๆ และที่สำคัญที่สุดไม่ควรนำประเด็นความแตกต่างทางแนวคิดมาสร้างปัญหาความแตกแยก และความวุ่นวายภายในชาติ โดยเฉพาะในสังคมไทยที่เป็นพหุสังคม ต้องยอมรับความหลากหลาย พยายามหาประเด็นที่เหมือนมาสร้างความเข้มแข็ง และความพร้อมสู่ความเป็นเลิศ และพยายามหาประเด็นที่ต่างกันมาพิสูจน์ความจริงและถูกต้องโดยไม่สร้างความแตกแยกและความระส่ำระสายในสังคม